

# Térey János

## „Áthelyeztek a huszadik századhoz”

Jó ajándékba egy mihaszna óra  
Mindszent havában. Atálló idő.  
Blanka nem tűnik föl egész vasárnap.  
Zakóit szortírozza Mátrai  
A nyitott erkélyajtónál. „Kihíztam.  
Ezt hivatalba nem. Ezt kidobom.”  
Elképesztően jó a levegő  
A Duna fölött. Ragyog a kopott part.  
„Ilyen pauza Blankával, azt hiszem,  
Ilyen még nem volt.” Nem tulajdonít  
Jelentőséget a csöndnek, de morcos:  
„Nem extrém, nem ijesztő, csak... fura.”  
Nem éhes. Kihagyja a vacsorát,  
És beéri egy orbáncfűteával.  
Éjfélkor dől le: nyolcra jár be, hatkor  
Kel általában, könnyen és rugózza;  
Most minden ízében ropogva. Reggel  
A Parlamentben van találkozója  
A protokollós kollégával. Aztán  
Egy nővel koccan össze eljövet,  
A kék szőnyegre lépve. „Fruzsina...  
Sziával köszön, tehát tegeződünk.  
Megint megakadt rajta a szemem.  
Gyorsírónő? Ma rendkívül csinos.  
Nagyon néz. Nagyon megnéz, évek óta.”

És újra minisztériumi hétfő  
Az élére vasalt Skultétivel.  
„Átgondoltam. Nos, Jávor, a szakács,  
Akit tavalyelőttről örököltünk,  
A legkevésbé sem való közénk.  
Más iskola, más korosztály... Idős,  
Konzervatív. Valami olaszos  
Vonalat kéne vinni lent a menzán,  
S ő zsírosan főz. Ómagyarosan.

Maga szerint?" A lábával dobol  
Skultéti. Mátrai nevet, s időt nyer.  
„Na lám, talán csak nem egy új Burány?  
Gratuláljak az újabb szerzeményhez?“,  
Morfondírozik magában, miközben  
Komor, grafitszín festményt néz a bézs  
Falon. És úgy dönt, adja a naivat.  
„A séf? Hogy én, személyzeti ügyekben?  
Nem vagyok illetékes.“ Habozik.  
„Ínyenc létére, konyhai ügyekben  
Nem foglal állást, hm, Mátrai? Értem.“  
„De uram...“ „Ő guelf, én pedig ghibellin“,  
Mondja Skultéti nyomatékosan.  
„Ilyen alom vagy amolyan alom?  
Én nem gondolkodom pártvonalon,  
Ha muszáj, sem.“ „A koszt központi kérdés.  
Én whig, ő tory... Elkülönböződik.“  
„A konyhán is köteleződni kell?“  
„A semlegesség kéje, Mátrai?“  
Mátrai tudja, hogy most tesztelik.  
„Ez a konyhás?... Lehet, hogy guelf; de mindegy.  
Attól még lehet bármiféle ember,  
Akármiféle kormány hagyatéka.  
Mit bánom én, hogy guelf avagy ghibellin:  
Öreg, s pártállástól függetlenül  
Nem főz olyan jól.“ „Jó, ez a beszéd.“

Tíz éve, hogy Skultéti s Mátrai  
Egyszer nyaraláskor összefutottak.  
A barnának és barátságtalannak  
Tetsző Firenze volt a nyári hely,  
„Ahol csupán három embertípus van,  
A kereskedő, a múzeumőr,  
S akit pesztrálnak és levesznek ők:  
A vendég (a világerért sem turista)“ –  
Skultéti mondta így, mikor megálltak  
Az Arno partján, nedves délelőtt.  
Tapasztalták, a sor betölti az  
Uffizi-képtár teljes U-betűjét:  
„Ez, kérem, alsó hangon három óra.“  
„És felső hangon?“ „Négy.“ „És mit csinálunk  
Négy óra hosszat?“ „Hát, majd barkochbázunk.“  
„Örömmel.“ „Mondja, maga rokona  
A főkertész Mátrainak?“ Figyel  
A nagy miniszter. „Ő volt az apám.“

„Képzeld, együtt voltunk katonák.  
Ügyes lövész volt.” Ennek öröme  
Együtt is ebédelték: Mátrai  
És Evelin, a régi-régi nője,  
Skultéti és Skultétiné, a Vilma.  
„A chiantit még most is úgy iszom,  
Just like in old days. Akkor, Evelinnel.”  
Összebarátkoztak valamelyest  
A Skultéti családdal, bár azért  
Öt lépés távolság mindig maradt;  
G és G: ezt a nyaralást idézik.  
„Guelf vagy ghibellin, tényleg fütyülünk rá?”  
„Nem számít ezer teendőnk között”,  
Feleli Mátrai. Kínai stáb jön:  
Zavartan táskájába csomagol  
Minden vonatkozó aktát, siet.

„Egy kicsit flegma, egy kicsit beképzelt,  
De jó szakember, nem igaz, Kovács?”,  
Faggatja később Skultéti Kovácsot.  
„Ühüm.” A folyót nézi a miniszter.  
„Impulzív alkat ez a Mátrai.  
És messziről jön. Ismertem az apját;  
Kertész volt, az egy andere világ.  
Ágoston jogot végzett, riteként.  
Kölyökkorában dolgozott az ENSZ-nél.  
Tel-Avivban volt attasé, utána  
Prágában titkár, Brüsszelben tanácsos,  
Észtországban követ. Nem, nem családos.  
Amikor három évre hazahívtam  
A Külügy óvó szárnyai alá,  
Ó, semmiképpen nem volt tévedés.”  
„A politikai érzéke józan?”  
„Megbízható. Nemcsak hogy semlegesnek  
Mutatja magát kifelé – az is.  
Komoly protokolláris ismeret,  
És nagyfokú tapintat... általában.”  
„Lehetne picit simulékonyabb.”  
„Újabban kicsit dacos lett, igen.”  
„Egy icipicit smírglis modorú, nem?  
Második éve itt a protokollnál:  
Harmincnégy ember fölött diszponál,  
És nem mindenkivel elég szívélyes.”  
„De gyors és rutinos, ha szervezésre  
Kerül sor.” „Nagyrészt jól jártunk vele.”

*„Igen-igen.” Témát vált a miniszter;  
Érdeklődése gyors, mohó, futó,  
Tulajdonképpen csak embertani.*

*A Dunán köd van. Mátrai kaput zár,  
S benéz Karányival a Bambiba:  
Munka után másfél sör jár nekik.  
Körben kisiparosok dominóznak.  
„Nézd, Blanka... Szavam sincsen, amelyikbe  
Nem köt bele.” „Igen?” „Sajnos, igen.  
Kicsit kisajátít; átalakít,  
Átalakítana, ha tudna, bárkit.  
És kifogásol, de mindent. A Bécsben  
Rendelt kabátom színét, anyagát.  
Ha a kenyerelem száraz vagy fehér  
Vagy barna, burgonya: semmi se jó.  
Elvár és számít. Nem szeretem az ilyet.”  
Karányi elnyomja a cigarettát.  
„Másodjára meséled ugyanazt.”  
„De még egyszer sem figyeltél oda.”  
„Én ebbe nem akarok belefolyni.  
Ez a ti ügyetek.” „Kár volt beszélnem.  
Magadnak való ördög vagy, barátom.”  
Karányi elvékonyítja a hangját:  
„Családi ügy, nem?” „Súlyosabb, szerelmi.”  
„Kicsit sok ez a nő.” „Lehet, neked sok.”  
„Grófnő.” „De kicsit parazita grófnő.”  
Egy második kört is rendelnek, aztán:  
„En óva intelek ettől a nőtől.”  
„Miért?” „Mert érzelmi analfabéta,  
Azért. Nincs tisztában a tettei  
Súlyával.” „Én ezt nem gondolom így.”  
„Túl közel mentél hozzá.” „Igazán?”  
A levegő lassan megfagy közöttük.  
„És ha közel?”, gondolja Mátrai.  
„És mit csináljak? Mit kéne csinálnom?”  
„Beszüntetni e botrányos viszonyt.”*

*Gyorsan taxit hív. Ilyen hat után  
Egy bizalmatlanná váló szerelmes,  
S a táskájával ilyen hat után  
Egy megcsömörlött köztisztviselő.  
Elfáradt. Ölében tenyérnyi palmtop;  
A gond halvány redői homlokán.  
Lehunyorja a szemét. Eszébe jut*

A szlovák követ arca három nappal  
Korábbról, a feszezős díszebédéről.  
Skultéti késett, s a szlovák követ  
Némán dühöngött (bár perfekt magyar).  
Elemi fölháborodása csak  
A folyosón kapott hangot. De ott  
Erősen. Majdnem ordított a végén.  
Jól megsértették. Ő is sértegetne.  
Ez látszott rajta. És alig evett.  
Majdnem sajnálta Mátrai. Azóta  
Skultéti többször összehívta stábját;  
És most, a „tiszteletteljes barátság”  
Szavával a száján, Pozsonyba készül,  
Hogy megnyissák „az új fejezetet”.  
„Mindkét ország kölcsönös érdeke,  
Hogy elmélyüljön a kapcsolatunk.”

Pillantás, taxijából kifelé.  
Egy új jelenség az Andrassy úton.  
„Amiről fogalmam sincs, micsoda,  
E kvarcit-padlós, villogó terem,  
Átlátszó, színes, műanyag csodákkal  
Bevilágítva, ez alighanem  
Designszalon vagy távközlés-szaküzlet”,  
Gondolja Mátrai. „Mindegy. Viszont  
Blankával mi lehet? Ma sem hívott föl.  
Csalódás, lassan, apró adagokban.  
Nem mint egy egész két fele, hanem  
Mint véletlenül összekoccanó  
Bolygók, mi úgy...”, gondolja Mátrai.  
Itt a Szépművészeti Múzeum.  
„Látnom kell, most.” Hétfőt, a teremőrök  
Vasárnapját választja, tudva tudja,  
Hogy Blanka aznap is bent van. Tehát  
Bemegy hozzá, kerüljön bármibe.  
Mi lesz? Nem számít semmi meglepőre.  
Még jól emlékszik, mikor a találkát  
Szemrebbenés nélkül lemondta: „Sajnos  
Összetorlódott minden, ugye érted?”  
„Na ja, meghatározza a halandót  
Az idejéhez fűződő viszony:  
Sokat mond róla például, ha azt  
Kommunikálja – jelentős időt  
Igénybe véve –, hogy »Nincsen időm.  
Fontos vagyok, súlyos vagyok, jelentős,

És lélegzetvételnymi, csöpp időm sincs.  
Ezer dolgom van. Úszik mindenem«,  
Így Mátrai. Aztán meglátja Blankát  
A zebránál megállva, várakozva,  
Ahogy a Múcsarnok felé siet.

Követi a nőt, nagyon ügyesen,  
Surranva, oldalazva és cikázva.  
Tényleg zökkenőmentes követés.  
És egyszer csak: ott áll... Nincs egyedül.  
Kivel van? „Ezt nem hiszem el... Buránnyal.”  
S a férfi keze ott a derekán.  
A csarnok lépcsőjén összefonódnak.  
A hideg rázza Mátrait. Lehunyja  
Szemét. A szíve szaporán dobog.  
A pulzusát tapintja. Negyedórát  
Enged magának, szemtornázik. Enyhül  
Minden kicsit. Amikor bekopogtat,  
Blanka odabent ül az irodában.  
Csak a kolléganője van vele.  
Egy monstre Klimtre készülnek tavasszal,  
Egy nagy kiállításra, tíz teremben.  
Mátrai sóváran, óvatosan  
Nézi Blanka tarkóját. „Áthelyeztek  
A huszadik századhoz?” „Besegíték.  
És elsejtetől itt is dolgozom.”  
„Esés, emelkedés?” Mátrai nézi.  
„Emelkedés, naná. Fölfele buktam,  
És mégis lefelé terjeszkedem.  
Jövőre jön a bővítés, tudod,  
A rég várt bővítés a föld alá:  
Nyitunk pár termet a Hősök tere  
Alatt. Ott látható lesz minden eddig  
Raktárban eldugott anyag.” „Igen?”  
Kérdi a férfi, fölületesen,  
Míg végigméri Blanka birodalmát.  
Réz levélnehezék az asztalán.  
„Apámnak volt ilyen.” A régi Blanka!  
Amikor visszajött az Államokból,  
És fiatal gyűjteménykezelő lett  
Az antik tárlóknál, milyen kecses volt!  
És most a harmadik ember a házban.  
„Nekem szól ez a grófnői derű?”,  
Így töpreng Mátrai búskomoran.

Kimegy kávézni a kolléganő.  
„Na és velünk mi van?” , kérdi a férfi,  
Amikor végre kettesben maradnak.  
„Mi volna?” Elfáradtak. Hol van az már,  
Mikor még rekedten a szerelemtől,  
Állandó mámorittas, lila ködben...  
A kezdeti borzongás – az hová lett?  
„Könyörgöm, drágám, két hónapja kezdtük.”  
„Novákék meg tizenkét éve.” „És?”  
„És nem megy. Találkozzunk kevesebbszer?”  
„Vagy sokkal többször”, dorombolja Blanka.  
Amire Mátrai: „Ne már.” De Blanka  
Kioktató. „Nem akarok olyan  
Férfit, aki elhúzódik, mikor  
A vállára hajtánám a fejem.  
Nézz a szemembe. Nem tudom, miben  
Mesterkedsz, Agoston. Idefigyelj,  
Meg ne próbálj elhidegülni tőlem,  
Mert megjáród.” „Igen?” „Igen, nagyon.”  
„Inkább te vagy nekem gyanús. Igen, te,  
Édesegy Blanka. Drága bogaram,  
Te mondtad le az estét, nemdebár.  
Te képes volnál mással ugyanezt?...”  
„Sosem”, szuszogja a fülébe Blanka.  
A lábán sűrűn szótt, hímzett harisnya.  
„Combfix; és nem miattam vette föl...”  
Gondolja Mátrai. De Blanka közben:  
„Akartam volna még egy gyereket.  
Velázquez képéről a kisleányt...  
És csakis tőled, akárhogyan is.”  
„Múltkor még nem akartál.” „Mert te sem...”  
„Negyvenkét éves vagy, gyönyörűségem.”  
Azt mondja Blanka: „Hadd meséljek  
Valami szépet, jót és finomat.  
Majdnem szépet és majdnem finomat.  
Van egy udvarlóm, majdhogynem komoly.”  
„Ki az?” „Burány.” „Nem értem a nevét.”  
„Ért hozzá, megelőzte a gyanúmat”,  
Gondolja Mátrai. És Blanka vall:  
„Burány Dezső.” „Burány... Pont ez a pöcs?  
E borvirágos orrú, ritka mester?  
Láttalak vele a Hősök terén.  
Tapogatott, szabad neki? Szabad?  
Szégyellj magad.” „Ha-ha. Szégyellj magad te.”  
„Életmű, egy érvényes pillanat,

Egyetlen mozzanat nélkül. De hát sztár.  
Nem eseted, hm. Bár, valami föltűnt  
A Falk Miksában. Összenéztetek.  
Na... mi van köztetek?", emeli hangját.  
„Nincs semmi különös. Túlreagálsz...  
Évekkel ezelőttről ismerem.  
Nagyon heves vagy. És még valami.  
Nézd, ő legalább nem a rokonom.  
Nem hozzáférhetetlen, mint te gyakran.  
Legalább nem fantom: reális ember.”  
„Zsarolsz”, állapítja meg Mátrai.  
„Gondolod, hogy ezzel... kedvet csinálsz?”  
„Gondolom, igen”, dorombolja Blanka.  
„Hát nem vagyok reális?” „Nem, nekem nem.”  
„Örülök, hogy kimondtad.” „Jó, de tréfa.  
Keresek valami reálisat.”  
És Blanka meghámozza Mátrait,  
A szájába veszi, és szopja, szopja.  
És fölragyognak. És némák utána.  
„Ha egyszer nem, hát nem. Na jól van.”  
És újra ez a grófnői derű,  
Mellyel kiküldi Mátrait a végén.  
„Úgy irigylem az anygali nyugalmát.  
Dühöngeni és megzuhanni: nem”,  
Fogadkozik magában Mátrai.

Este a cseh követség fogadása;  
Úgy hívják, Vendelín, a követet,  
És több, mint rokonszenves ember. Úr.  
„Én azt hiszem, kedvel”, így Mátrai  
Magában. „Tán szellemesnek talál?”  
„Jak se cítite?”, ezt kérdezi tőle  
Szelíden Vendelín, hisz tudja róla,  
Hogy Prágában volt követségi titkár.  
„Děkuji, vřborně”, így Mátrai.  
Sör-knédli. Bugyborékoló kacaj  
A hölgyasztaltól. Mátrai fülebe  
Azt súgja roppant titokzatosan  
Kovács: „Milyen jókedvű a világ.”  
„Ne dőlj be”, ríposztzik Mátrai.  
Óráját nézi, mikor kezdjen inni:  
Hét óra hús; nyolc óra múlt; kilenc tíz;  
Tíz óra van, fogy a szesz, fogy a rosszkedv.  
A vacsorát, mindazt, mi fölgyülemllett,  
Azt kell most szétcsapatni egy töménnyel.



A mosdóba már imbolyogva megy ki,  
A csapnál egyensúlyoz Mátrai,  
És félspiccesen hívja taxiját.  
Fogmosás közben a kislányra gondol,  
A gyorsíróra, akit egyre többször  
Lát utcán, parlamenti folyosókon  
Vagy páternosztérből kiszállni: „Hogy  
Hívják? Nem Horváth Fruzsina? Talán úgy.  
Beszélt egyszer a koncentrációról.  
Igen, hatalmas koncentráció kell  
A Parlamentben, hogy fél szó se vesszen  
A maszlagból, mit összehordanak.  
Világelsők vannak gyorsírásban.  
Hogy ő is az lesz, nem kérdés előttem.  
Úgy pillantott rám, hogy elvörösödtem.  
Nem zárható ki, hogy tetszem neki.  
Ő is nekem. Blankát elveszteni –”

Jó ébredés. Másnap látogatást tesz  
Mátrainál a nyurga, új követ,  
Husszein. És fölmennek a panoráma-  
Teraszra. El van ragadtatva, látva  
A pesti oldalt, Husszein. „Persze. Jó táv,  
Jócskán szépítő. Tetszik neki. Jó, hogy”,  
Mosolyog bajsza alatt Mátrai.  
A Jordán Királyság akkreditálta.  
„Oh well... Átruccantam Petrába egyszer  
A Holt-tengertől”, mondja Mátrai.  
„It was like... wow!” Jó volt, de régen is volt.  
Egyedül. „I was really fascinated.”  
A rózsaszín sziklákra gondol, aztán  
A mély aknára, melybe bűnözőket  
Löktek, kemény rúgással, élve. Döggút.  
„So long ago.” A büszke, nyurga Husszein  
Átadja a megbízólevele  
Másolatát e szép nap folyamán  
A helyettes államtitkárnak. Úszik  
Futószalagon az egész. Egyeztetések,  
Lekérdezések, lassú csekkolás:  
Szokásos két hónapos procedúra,  
Ahogy kell. Behajtja az ajtót Mátrai.  
Fáradt. Nincsen semmi baj, csupán  
Utálkozik a teendőitől.

De Blanka vonzza, rettentő erővel.  
Ott van nála a megbeszélte időben.  
„Tudod, apás hétvége van.” Ilyenkor  
Mindig Gézánál van a szép Juli,  
És lánya nélkül Blanka egyedül  
Marad ott fönt, az óriási házban.  
„Veled kirándulok, pedig Novákék  
Erősen hívnak.” „Jó, Ágoston, áldozz.”  
Ahogy már többször, még esőben is,  
Kettesben átkelnek a Csúcshegyen,  
Át a kacsaringós, erdei nyergen,  
S tikkadtan elsétálnak Gercsepuszta  
Ős templomához. Most nyugtalanok,  
Pedig megbabonázza őket e  
Szélfúttá hely: nyitott a völgy felől.  
Egy gyökerestől kifordult vörös-  
Fenyő eltorlaszolja útjukat.  
Mészkőrögök a sűrű gyökerek közt.  
Lyukak, rések. Parányi fedezékek,  
Dongófészkek az omló löszfalon.  
Felroppenő méhraj. És Blanka reszket,  
Mikor kilépnek az idilli rétre,  
Amely élő selyem. Ahol a templom  
Áll nyolcszáz éve. Fehér feszület  
És hamvas tűzrakóhely, fapadokkal.  
Liláskék őszirózsa: „Mit jelentett  
Tegnap, hm?...” A sekrestye ajtajának  
Kőkeretén – „Nicsak, mi ez? Figyeld csak” –  
Filtcollal írott hirdetés áll. „Jézus.  
Hogy filccel, hát ez tényleg döbbenet.”  
Egy hatvanéves vegetáriánus  
Férfi „hasonló feleségre” vár.  
Telefonszáma lent olvasható.  
És alighanem ő maga ül itt,  
A fűben hever, degesz hátizsákkal,  
Csak néz, szakadtan. A kirándulók  
Dehogyan mernék megszólítani.  
Mátrai közelít hozzá. Leinti Blanka:  
„Na. Ugye nem az ördög bújt beléd?”  
A hatvanéves feszülten figyel.

Indulna már, s egyéb programjait  
Sorolja halkán Mátrai: „Novákék  
Valami békés tüntetésre hívtak.  
Mi lehet velük? Vigyáznak magukra?”

Fáradtan vágja rá nagyvégre Blanka:  
„Szerintem oda kellett volna menned,  
Mert látod: ott se vagy, és mégis ott vagy...  
Egyfolytában Novákékról beszélsz.  
Novákék így meg úgy. Mindig Novákék.  
A távollét is egyfajta jelenlét.  
Látatlanban vetesd észre magad”,  
Így Blanka. Félrefordul Mátrai:  
„Na jól van, akkor utánuk megyek.”  
„Ágoston, usgyi.” Más jár a fejében.  
„Dehogy utánuk...” Csak el, innen el.  
„Ne haragudj” – szó nélkül elrohan.  
Visszafelé indul, a kocsijához.  
Gyújtást ad, nem néz hátra, ádáz,  
És nem várja be Blankát. „Édesmindegy,  
Hogy jut haza. Van pénze taxira.”  
Csörög, de nem veszi föl a mobilt.

És órák hosszat bámulja a plazmát,  
Sürgetve valami kemény zenét  
Valamelyik csatornán – fémzenét.  
És eszébe jut hirtelen az apja,  
Ahogy négy-ötfogásos lakomákon  
Az ismerősöket parodizálta;  
Fülig szájjal, lelkesen grimaszolt,  
Amúgy ritkán szokott volt viccelődni.  
Az utánzásban eminens tehetség,  
De nem hagyta nagyban kibontakozni  
A család – „Ez csak kamaszoknak áll jól”.  
„Micsoda hülyeség”, gondolja Mátrai.  
Pedig oly briliánsan „vette le”  
A sógorát, a Gerdesits tanár  
Urat, ahogy azt mondja: „Szerrrrousz”, enyhén  
Torokhangon és szertartásosan;  
A Blanka apját, Gerdesits Lacit.  
Tudták, maximálisan hipochonder  
A bácsi. Végül utolérte sorsa,  
Azóta tényleg nagybeteg, de tudják,  
Hogy egyik kórisméje sem halálos:  
Így elhúzhatja hosszú évekig,  
Gondolja Mátrai. Elnehezül.  
Órákra kikapcsolja a mobilját.  
Néma és boldog, mint a terroristák  
Öt perccel az önrobbantás előtt.

*De Blanka éjjel utoléri házi  
Telefonján. És hajnalban becsönget.  
„Sajnálalak.” „Nem kell sajnálni, jó?”  
„Ágoston. Jaj. Rossz volt így látni téged.”  
„Fogd föl, drágám, hogy kristályos magányra:  
Teljes egyedüllétre vágytam. Értsd meg,  
Kész voltam teljesen. Nem kell tanú;  
Tudom, ilyenkor csak teher vagyok.”  
És kétségbe esve szeretik egymást;  
És nincs kilátás, semmilyen kilátás,  
Hogy egyensúlyba jussanak kicsit:  
Kuzin, kuzen. Utolsó éjszakájuk  
Nem lehet ez, ha az lesz, sem lehet.  
Ma nem tudnak betelni semmiképpen  
Sem Blanka, sem a komor Mátrai.*

*Álmában húszforintosok hevernek  
A parti, nagy lángosbüfé előtt.  
Fölemel párat, s mindjárt látja, gyári  
Hibásak, mert a szépségfoltja mindnek  
Egy apró fémdudor a peremen.  
Akad köztük olyan is, amelyik  
Megtévesztően épek látszik, ámde  
Közről... Bevásárolhat azokkal?  
Becsaphat pénztárosnőket, ha hagyják?  
Hajnalig forgolódik Mátrai.*